

**ВАСИЛЕНКО Л. П.**

к.ю.н, доцент, доцент кафедри правознавства ЖНАЕУ, м. Житомир, Україна.

## **ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА ДОПОВНЕНЬ ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЇ**

Обумовлений Конституцією України принцип верховенства права означає підпорядкування діяльності усіх державних інститутів потребам реалізації прав людини, а тому вбачається, що законодавство у сфері реалізації прав громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля, зокрема, правильне визначення цілей, завдань та функцій гілок влади (їх посадових осіб) стосовно захисту людини, землі, води, повітря від негативних чинників, реалізація реформи адміністративного права та адміністративної реформи, - потребують комплексного вирішення шляхом приведення конституційних та законодавчих положень у відповідність з потребами людини та принципами правової держави, що безпосередньо впливає із змісту статей 1, 3, 50 Конституції України та приписів Всесвітньої Хартії природи. Реалізація конституційних приписів можлива за умов прийняття нової редакції Закону України «Про захист довкілля», який ґрунтуватиметься на інших, відмінних від

існуючого ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» положеннях.

Нормативно-правові потреби суспільного буття у відповідності із ст. 50 Конституції України потребують кардинальної зміни законодавчих положень в напрямку розмежування понять «захист об'єктів довкілля від негативних чинників» та «охорона ресурсів надр та об'єктів довкілля, які використовуються в якості природних ресурсів», що підтримується фахівцями з питань економіки, якими наголошується «необхідність створення принципово нової системи управління й регулювання у сфері природокористування та природоохорони» [319]; скасування наданих органу «охорони середовища» прав щодо здійснення дозвільних функцій у сфері використання надр та природних ресурсів; відомчих «екологічних нормативів», замість державних санітарно-гігієнічних; реформування численних, дублюючих одне одного ОБВ та ОМС у сферах державного управління та державного контролю, шляхом створення національної організації захисту об'єктів довкілля від негативних чинників (надалі НОЗД) та національної організації з використання об'єктів довкілля та надр. [2, с. 131]

Проведення вищезазначених заходів може бути можливим тільки за умов конкретизації адміністративних процедур, найголовнішою складовою яких є визначеність функцій, обов'язків та відповідальності посадових та службових осіб за неналежне виконання або невиконання ними обов'язків, спричинення шкоди публічним або приватним інтересам. Тобто, трансформація законодавчих положень, в тому числі й визначення цілей та завдань адміністративних (виконавчих) органів, потребує відповідної зміни існуючих конституційних положень, шляхом наділення посадових та службових осіб ОБВ конкретними функціями, обов'язками та відповідальністю. Зазначене має прямий зв'язок із необхідністю внесення певних змін в Конституцію України (зокрема, це стосується ст. 56 і положень розділу VI) та в ЗУ «Про Кабінет Міністрів», які, на відміну від досвіду Франції, в першому випадку взагалі не містять положень щодо кримінальної відповідальності членів Уряду, в іншому - посилаються на їх «солідарну відповідальність».

Орієнтуючись на вимоги ст. 66 Конституції України та враховуючи, що встановлені у статтях санкції (попередження, штраф) є спотворенням обов'язку відшкодування шкоди об'єктам довкілля, - вбачається за доцільне доповнити статтю 242-1 КУпАП обов'язком відшкодування шкоди, розмір якої був би адекватним спричиненій об'єктам довкілля шкоди. Одночасно вбачається доцільним переглянути положення матеріальних норм, в яких по відношенню об'єктів довкілля застосовується термін «збитки».

З огляду на необхідність вдосконалення діяльності органів виконавчої влади пропонується внесення змін та доповнень у Конституцію України:

- статтю 6 Конституції України викласти у такій редакції:

«Стаття 6. Забезпечення реалізації публічних та приватних інтересів є обов'язком державної влади, яка здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Виконання органами законодавчої, виконавчої та судової влади функцій та обов'язків держави здійснюється у встановлених цією Конституцією межах, відповідно до законів України».

- статтю 8 Конституції України викласти у такій редакції:

«Стаття 8. Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах принципів верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти, що частково або в повній мірі суперечать приписам Конституції України, вважаються частково або в повній мірі неконституційними.

Закони набирають чинності і можуть бути опублікованими за умов визнання їх Конституційним Судом України такими, що відповідають Конституції України.

Норми Конституції України є нормами прямої дії.

Звернення до суду для захисту публічних та приватних інтересів безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Ніхто не може бути змушений робити те, що не передбачено законодавством»;

- статтю 19 Конституції України викласти у такій редакції:

«Стаття 19. Діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади, їх представників здійснюється лише на підставі, в межах обумовлених Конституцією функцій та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Невиконання або неналежне виконання Конституції України, Законів України, дії та акти, що призвели до порушення публічних та приватних інтересів, спричинення майнової та моральної шкоди кваліфікуються як злочини або інші правопорушення на момент їх скоєння».

- статтю 56 Конституції України викласти у такій редакції:

«Стаття 56. Посадові та службові особи державних органів та місцевого самоврядування несуть персональну кримінальну та цивільну відповідальність за дії (акти), що скоєні ними при виконанні своїх функцій.

Кожен має право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди за рахунок посадових і службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, завданої їх незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю при здійсненні ними своїх повноважень».[2, с. 133]

Вбачається, що головною метою проекту ЗУ «Про захист довкілля» мають бути: а) захист людини, землі, води, атмосферного повітря, флори та фауни від впливу негативних чинників шляхом їх попередження та ліквідації; б) нагляд за відтворенням лісів та рекультивацією земель; відновленням природного стану водних ресурсів; мінімізацією шкідливого впливу технологічних процесів добування природних ресурсів на здоров'я людини; в) забезпечення природного стану ландшафтів, природних комплексів, територій та об'єктів природно-заповідного фонду України; г) передача НОЗД у судові органи матеріалів по фактах спричиненої шкоди довкіллю з одночасним обґрунтуванням розміру спричиненої шкоди, що цілком узгоджується з вимогами статей 50, 66 Конституції України; д) забезпечення неухильного застосування, дотримання та виконання правил захисту об'єктів довкілля від негативних чинників у всіх сферах виробничо-господарської та приватної діяльності тощо.

Вивчення проблематики питань правового регулювання змісту організації та діяльності органів виконавчої влади у сфері захисту об'єктів довкілля дає підстави запропонувати теоретичне визначення поняття інституту «служби захисту довкілля», під яким слід розуміти сукупність адміністративно-правових та технічних норм, які визначають організаційно-правовий статус національної організації захисту довкілля і регламентують безпосереднє виконання нею обов'язків, що випливають з приписів статей 3, 50 Конституції України стосовно: здійснення превентивних заходів із попередження впливу негативних факторів на людину та об'єкти довкілля; ліквідації наслідків впливу негативних факторів на людину та об'єкти довкілля; реалізації майнового впливу на винних осіб у спричиненні шкоди об'єктам довкілля; забезпечення неухильного застосування, дотримання та виконання чітко визначених на законодавчому рівні правил захисту об'єктів довкілля від негативних чинників у всіх сферах виробничо-господарської та приватної діяльності; виконання інших функцій, що випливають з положень Конституції України та Всесвітньої Хартії природи.

Передбачається, що проект ЗУ «Про захист довкілля» має охопити функції та завдання ОДВ та ОМС; процедурні аспекти діяльності цих органів, включаючи обов'язки їх посадових та службових осіб; обов'язки посадових та службових осіб підприємств, установ та організацій; обов'язки фізичних осіб; відповідальність перелічених осіб тощо.

Нова редакція ЗУ потребує: переосмислення в частині застосування поняття «понад допустимі рівні», яким виправдовується дозвільна система щодо отруйних скидів та викидів; корінної зміни сутності: економічного механізму, в основі якого лежить механізм отруєння довкілля за мізерну плату та такої ж за розміром штрафної системи покарання, що у своїй сукупності не може сприяти відновленню отруєних земель, водоймищ, атмосферного повітря та втраченого людиною здоров'я. [3]

Переосмислення державної та правової політики у сфері сільськогосподарського

виробництва повинно бути здійснено шляхом відмови від застосування отрутохімікатів та якнайшвидшого переходу до виробництва безпечної для життя та здоров'я людини сільськогосподарської продукції. Зокрема, це стосується і безпечного захисту рослин. Тобто, наявна проблема у контексті із захистом довкілля від негативних чинників потребує прийняття ЗУ «Про органічне виробництво сільськогосподарської продукції, маркування її та продуктів харчування», який би врахував найкращі традиції зарубіжного досвіду. У зв'язку із зазначеним, потребується перегляд доцільності існування ЗУ «Про пестициди і агрохімікати» та ЗУ «Про карантин рослин».

#### **Список використаних джерел:**

1. Державне регулювання економіки: навч. посібник / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко [та ін.].— К.: КНЕУ, 2000. — 316 с.
2. Василенко Л. П.Правові проблеми діяльності органів виконавчої влади з питань екології: монографія / Л. П. Василекно – Житомир: Житомирський національний агроєкологічний університет, 2014. – 167 с.
3. Василенко Л. П. Організаційно-правові засади діяльності органів державної влади з питань екології : дис. канд. : 12.00.07 / Василенко Леся Павлівна – Київ, 2012. – 249 с.